

گفتگوی داریوش فروهر با گزارشگر رادیو بی‌بی‌سی

عصر روز چهارشنبه، بیست و هفتم بهمن ماه، گزارشگر رادیو بی‌بی‌سی با داریوش فروهر، دبیر حزب ملت ایران، به وسیله‌ی تلفن مصاحبه‌ای انجام داد و بخشی از آن شامگاهان در برنامه‌ی جام جهان‌نما پخش گردید. متن اصلی در زیر آورده می‌شود.

گزارشگر: آقای فروهر، چند سؤال دارم در مورد گفته‌های آقای بشارتی و مسئله‌ی تحزب در ایران. اولین سؤال من این است که در حرف‌های دیروز آقای بشارتی در مورد آزادی فعالیت احزاب شما چه چیز جدیدی دیدید؟

داریوش فروهر: نه، من در سخنان آقای علی‌محمد بشارتی، که بر کرسی وزیری کشور تکیه دارند، هیچ چیز تازه‌ای ندیدم. تا آنجا که به یاد دارم، حجت‌الاسلام نوری، حجت‌الاسلام محتشمی هم به هنگام خودشان در پست وزیری کشور چنین نویدهایی می‌دادند و گاه یادشان می‌افتاد که باید نسبت به حضور حزب‌ها و دیگر سازمان‌های سیاسی و سندیکاها و نهادهای صنفی اظهار نظری بکنند.

گزارشگر: همین دیروز آقای بشارتی، فکر می‌کنم برای اولین بار، آن طور که بنده اطلاع دارم، گفتند، یعنی آماری دادند، که تا به حال چهارصد حزب و گروه سیاسی تقاضای ثبت نام کردند و به هفتادوشش تا از آنها اجازه‌ی فعالیت داده شده است.

داریوش فروهر: خوب، چند تا حزب در گذشته درخواست کرده بودند؛ ولی این هفتادوشش تشکل که می‌گویند، تا آنجا که می‌دانم، فرض بگیرید مجمع روحانیون مبارز یا جامعه‌ی روحانیت مبارز یا نمی‌دانم سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی یا جامعه‌ی مسیحیان فلان محل یا انجمن نطنزی‌های ساکن تهران و این‌جور چیزها بوده است؛ و من هیچ حزبی به معنی درست کلمه را نمی‌شناسم که به آن اجازه‌ی کوشش سیاسی داده باشند.

گزارشگر: شما به عنوان رهبر حزب ملت ایران از وزارت کشور تقاضا کردید که شما را به رسمیت بشناسند؟

داریوش فروهر: این را باید توضیح بیشتری بدهم. می‌دانید اصل بیستوشش قانون اساسی، کوشش «احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی» را آزاد اعلام کرده است. بعد سردمداران جمهوری اسلامی آمدند و یک قانون گذراندند، شاید نزدیک به ده سال پیش، که دایره‌ی عمل اصل بیستوشش را بسیار تنگ کرد. چند سال پیش هم، یک آیین‌نامه گذراندند که به کلی تشکل‌های سیاسی را به صورت نهادهای دست‌نشانده درمی‌آورد. به این دلیل، حزب ملت ایران، که من افتخار وابستگی آن را دارم، به کلی حاضر نشد که از وزارت کشور یا هیچ نهادی در جمهوری اسلامی اجازه‌ی کوشش سیاسی بگیرد؛ زیرا حزب‌های پیشینه‌دار نیاز به کسب پروانه‌ی تازه برای کوشش‌هایشان ندارند.

اگر در جاهای دیگر دنیا حزبی ثبت داده می‌شود یا سندیکایی ثبت داده می‌شود، برای احراز شخصیت حقوقی است و بهره‌برداری از امتیازاتی که می‌تواند داشته باشد؛ وگرنه، به‌خصوص حزب‌هایی مانند حزب ملت ایران، که در انقلاب پیشگام بوده‌اند و می‌توانم بگویم که نسبت به نظام جمهوری اسلامی سبق حضور داشته‌اند، از نظر من، به هیچ وجه ضرورتی برای اجازه گرفتن از کسی ندارند. به این دلیل هم، ما هیچ گاه درصدد اجازه گرفتن از کسی یا نهادی برنیامده‌ایم و خودمان را آزاد می‌دانیم که کوشش‌های سیاسی‌مان را دنبال کنیم.

گزارشگر: می‌خواهم ببینم - آقای بشارتی برای اولین بار نیست که این حرف را می‌زدند - از اینکه دیروز ایشان گفتند احزاب فعالیت آزاد خواهند داشت فکر می‌کنید منظورشان چه بوده؟ چرا هر از چندگاهی رهبران جمهوری اسلامی صحبت از آزادی فعالیت احزاب می‌کنند؟

داریوش فروهر: خوب، به نظر من، سران جمهوری اسلامی پی برده‌اند که به‌کلی از مردم جدا افتاده‌اند و می‌کوشند به نوعی وضع را ترمیم کنند و یکی هم این است که به حزب‌ها یا به مطبوعات آزادی عمل داده شود؛ ولی در بیشتر این کارها بازیگری نهفته تا روراستی و اینکه بخواهند به راه مردم باز گردند.

گزارشگر: سؤال بعدی من سؤال کلی‌تری است و آن این است که چرا در تاریخ معاصر ایران، به‌خصوص در زمان پانزده‌ساله‌ی جمهوری اسلامی، از تحزب به معنای اروپایی دور بوده‌ایم؟ چرا احزاب سیاسی حکومت نمی‌کنند، بلکه بیشتر گروه‌ها و دسته‌ها؟

داریوش فروهر: این نقص حضور دیکتاتورهاست؛ زیرا ایران در حقیقت نخستین کشوری بوده که در آسیا به قانون اساسی رسیده و می‌شود گفت که ملت ما از صد سال پیش دنبال دموکراسی بوده. از به‌پاخواستگی برای لغو امتیاز تنباکو، بعد خیزش مشروطیت، بعد جنبش ملی‌شدن صنعت نفت، و حتی انقلاب، ایرانیان همواره مردم‌سالاری خواسته‌اند؛ منتها توطئه‌های بیگانگان سلطه‌گر و دولت‌های وابسته به آنان نگذاشته‌اند ملت ایران نهضت

مردم‌سالاری‌اش را بگیرد و پدید آید با ضربه رویه‌رو شده؛ و این هم به نظر من درست نمی‌باشد که فکر کنیم در ایران حزب سابقه نداشته است. از آغاز مشروطیت، حزب ساختن و حزبی شدن شروع شده و، همان طور که گفتم، به علت گزندهایی که به روند زندگی آزادی‌خواهانه‌ی مردم وارد آمده، به آن حزب‌ها هم فشار آمده؛ ولی هیچ‌گاه ملت ایران از خواست دموکراسی و از کوشش برای پدید آوردن حزب‌های بنیادی باز نایستاده است.

گزارشگر: یعنی شما فکر می‌کنید علت اینکه جمهوری اسلامی به احزاب سیاسی، حزب به معنای درست کلمه،

اجازه‌ی فعالیت نمی‌دهد به دلیل این است که نگران موجودیت سیاسی خودش است؟

داریوش فروهر: بی‌شک. جمهوری اسلامی هر گونه دگراندیشی را کنار زده. شما به همین گفتار آقای بشارتی نگاه کنید: ایشان می‌گویند که ما «روی نظام تعصب داریم، ولی این به آن معنی نیست که بخواهیم دفعی یا خطی برخورد کنیم»؛ ولی وقتی به دگراندیشان هیچ اجازه‌ی کوشش نمی‌دهند، چه شکل می‌شود پذیرفت که دفعی یا خطی عمل نمی‌کنند.